

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjenišvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Francišanska ulica 6/1. Rokopisov ne vracamo. Nefranklantskih pišem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročna letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. šek. rač. 11.197. Telefon 3112.

Ne bomo molčali glede odtegljajev za nabavljalne zadruge!

Ze drugič so nam sedaj odtrgali od naših plač, najprej 20, potem 10 Din za stavbne zadruge nabavljalnih zadrug in obetajo nam še 34 mesece odtrgovati po 10 Din mesečno za isti namen. Pa to še ni vse! Po tem se spravijo še nad obvezno včlanjenje pri nabavljalnih zadrugah samih, s petkratnim jamstvom napram Zvezam.

Najprej poplave, potem to, nato draginske doklade, tako nam hočejo znižavati dohodke, ako bo državno uradnišvo še nadalje tako apatično in bo molčalo k vsemu ter ne bo podvzelo resnejših korakov.

Pred nedavnim smo čitali, da je glavna kontrola zavrnila uredbo finančnega ministra, po kateri bi se naložila državnemu uradništvu bremena za sanacijo nabavljalnih zadrug. Listi so poročali: Na podlagi pooblastila čl. 374 fin. zakona za leto 1928/29 je finančni minister podpisal uredbo o izpremembah in dopolnitvah uredbe o nabavljalnih zadrugah državnih uslužbencev z dne 5. decembra l. 1920. Po novi uredbi naj se vsem državnim uslužbencem 1., 2. in 3. kategorije odvzame po 10 Din v 36 enakih mesečnih obrokih zaradi zbiranja potrebnega obratnega kapitala. O tej izpremembi je finančno ministrstvo že obvestilo vse urade v državi ter jih pozvalo, naj prično odzavemati državnim uslužbencem to vsoto z julijem t. l. Sedaj pa je glavna kontrola poslala finančnemu ministrstvu pod št. 65.447 z dne 11. julija l. 1928 predstavo, v kateri se ugotavlja, da se uvodoma navedeno pooblastilo nanaša samo na organizacije, odnosno na ustanovljajne kreditne zadruge in zadruge za grajenje stanovanj državnih uslužbencev. Finančni minister je prekoračil z omenjeno uredbo pooblastilo finančnega zakona za l. 1928/29 s tem, da je državnim uslužbencem naložil nov davek. Po čl. 7. finančnega zakona za leto 1928/29 pa je prepovedan vsak davek ali davčna oblika, ki nima v zakonu ali v proračunu svoje zakonite podlage. Zato je glavna kontrola sklenila, da ne more pristati na to, da izvaja finančni minister to odredbo ter odvzema svojemu osobju po 10 Din mesečno, ker bi to bilo protizakonito.

Tako poročilo v listih! Kakor smo izvedeli, je tudi društvo sodnikov vložilo svoj protest v tem oziru in isto soglašja z naziranjem glavne kontrole. Izza kulis pa pripovedujejo, da je Državni svet baje že zavrnil pritožbo Glavne kontrole in potrdil postopek finančnega ministra.

Jasno je, da gre tu za ogromne vsote, če pomislimo, da bo vsak državni uradnik dal vsega 360 Din in da bodo samo od učiteljstva dobile te zadruge 6.120.000 Din. Kje so pa še vse druge stroške državnega uradništva?

Koliko koristi bo imelo državno uradnišvo od teh stavbnih zadrug in kako se misli uporabiti ta denar za državno uradnišvo, to je vprašanje za se, ki se je še malo, oziroma se ni prav nič ventiliralo ter razjasnilo državnemu uradništvu. Zato je tudi malo zaupanja in veliko nejevolje vzbudilo to vprašanje v naših vrstah.

Gre pa za drugo, kar hočemo danes ugotoviti ob tej priliki.

Stališče Činovniškega Saveza in Zveze državnih nameščencev ter njihovih glasil je ona točka, ki se je hočemo dotakniti.

Jasno je, da so proti odtegljajem vse strokovne organizacije, včlanjene v Zvezi in ne more odbor Zveze zavzeti takega stališča, ki tudi ne bi bilo oportuno.

V »Našem glasu«, glasilu Zveze so pa izšle novice in članki, ki skušajo zagovarjati odtegljaje ter utemeljiti njih potrebo. Jasno je, da je to velika opora za ministra samega in za one poslanca ter zakulisne inspiratorje teh odtegljajev, ki so jih povzročili. Tudi iz

Činovniškega glasnika je videti, da je to pravzaprav v prvi vrsti glasilo Saveza nabavljalnih zadrug. Iz tega razloga moramo tu ugotoviti, da je subvencioniranje oziroma podpiranje uradniških glasil s strani Nabavljalnih zadrug postalo uradništvu kvarno in bo treba to vprašanje razčistiti, da se ne rodi iz tega še večje zlo.

Ni treba posebe govoriti, da je uredba izšla po inicijativi iz krogov, ki so blizu nabavljalnim zadrugam. Zato moramo tudi ugotoviti, da smatramo v tem oziru za kvarno, ker so vodilni funkcionarji nabavljalnih zadrug istočasno tudi na čelu Činovniškega Saveza ter je jasno, da na dve strani služiti v

takih primerih ne morejo. Dočim so bile nabavljalne zadruge o tem vprašanju pred uredbo vprašane za mnenje, ni nihče zaslial uradniških organizacij.

Nismo napisali teh vrstic iz demagogije. Zelimo in prosimo učiteljstvo, da iz tega ne dela vprašanja potrebe skupne organizacije vsega državnega uradništva, ki je nesporno in nam je danes bolj potrebna kakor kdajkoli ter presoja vse hladno in prevdarno. Napisali smo to iz razloga, da imamo čiste račune in smo prijatelji.

Povemo pa, da si dohodkov ne bomo pustili znižavati, ker so nam še ti več kot nezadostni za priprosto življenje!

Da se prav razumemo!

(Pripombe k poteku II. izobraževalnega tečaja.)

»Izzvan spopad, dramatičnost, mnenja ločena...?« »Ali je res nekaj gnilega v deželi Danski?« »Taka in slina vprašanja so si tovariši-neudeleženci stavili, ko so prečitali oficijelno poročilo o poteku tečaja. Nekdo mi je celo rekel, da kljub »lepo uspelemu tečaju« ni bilo vse v redu, in da je iz poročila dobil tak utis. Drugi zopet niso »na čistem«, kako se je razčistilo vprašanje družboslovja in vzgojeslovja, pod kakimi »pogoji« so se odstranila vsa nasprotstva itd.

Potrebno je, da govorimo odkrito, kar bo v bodoče onemogočilo vsaka nova »nasprotstva«.

Tov. Tratar je na tečaju ugotovil, da sta trčila tudi tu skupaj dva »svetova«, dva nepomirljiva »tabora«, ki jih niti današnja svetovna situacija ne more doumeti in izmiriti ... Stvar pa nikakor ni bila tako tragična!

Kot glavni rezultat tečaja bi označil stališče, ki ga je po daljši diskusiji obeh »taborov« zavzel OIO: Ustvarjajmo potomo nove vzgoje boljše družbo, nikakor pa ni naš namen rušiti današnje družbo, da bi ustvarili novo vzgojo. To sta glavni načeli, okrog katerih se je »bil boj«. Samostojno in edino proučevanje sociologije bi (po mnenju nekaterih) res znalo simpatizirati z drugo — revolucionarno ideologijo. Pedagogika s sociologijo pa nam kaže evoliucijsko vzgojno pot s proučevanjem psiholoških in socialnih razmer otroka, kar popolnoma odgovarja intencijam »nove šole«, ki bodi socialnovzgojna ustanova.

Na tej bazi smo se 3. dan tečaja zedinili in tudi končali »enoletno pravdo« s tem, da se je ukinila vsaka nadaljnja debata v »nadrejenosti in podrejenosti« pedagogike in sociologije.

S temi načelnimi sklepi je padla tudi teza »dveh nepomirljivih svetov«, soglasje je vladalo do — zadnjega dne. Takrat so se namreč pokazala žal še nekatera »ločena mnenja«.

Dva tovariša sta namreč nad Pibrovčevim natopom izrekla svoj »svet«, češ — »to je le metodiška novost, to še ni nikakoli delovna šola!« Eden se je povspel celo do stališča, da je boljše stara šola-učilnica kot novotarija, ki gre »mimo socialnih momentov!« In prišlo je do kontraverz, ki so v masi potrdile trditve tov. Breganta, ki v svoji knjigi ugotavlja dejstvo, da sta v Slvoeniji 2 formi delavcev za novo šolo: na eni strani struja evolucionistov, na drugi oni, ki hočejo šolo zrevalucionirati.

Če smo se 3. dan tečaja soglasno postavili na evoliucijsko stališče in dosegli popoln sporazum, zadnji dan pa se pojavijo gromovniki, ki rušijo prejšnje sklepe, napravijo to utis, ki izobraževalni akciji več škoduje, nego koristi!

Na lanskem tečaju so vsi oni, ki delajo v smeri nove šole, čutili potrebo, da se sestajajo in izmenjavajo svoje misli. Potreba po medsebojni opori pri iskanju in ustvarjanju, kjer so izkušnje vsakega posameznika dragocene za vse, vse to nas je pod vodstvom tov. dr. Zgeča privedlo do spoznanja, da je vzejmo delo potrebno, saj je številce borcev

skromno in je dobro, če drug drugemu vstavimo novega poguma v plašna srca...

In letos? Ali je res potrebno, da se identificira reforma šole s revolucionarnimi ideologijami?

Tov. Pibrovčev je s svojim nastopom — kolikor je pač bilo v danih izrednih razmerah mogoče — pokazal, da je pretrgal z vsako šablono in s tradicionalnimi metodami. Videli smo, da izrablja aktivnost dece za svobodno ustvarjanje in se je tako popolnoma osvobodil duha stare šole učilnice. Dečki se vzgajajo potom »razredne zajednice« v samostojne ljudi, kar je pokazala protidušna debata otrok. Ali ni to preokret v smer socialne vzgoje? Ali mora vsak reformator res biti — revolucionar? Ali »metodične novosti« sploh za pokret delovne šole ne morejo priti v poštev?

Prepričan sem, da ta letošnja »ločena mnenja« v akciji nove šole ne bodo imela dalekosežnih posledic. Delo bo sicer težje in nasprotnikov na stotine več. Kljub temu hočemo s smotrenim, tihim delom (ne samo z besedami in frazami!) gibanje nove šole širiti, kakor se širi že leta in leta drugod. Polena nam padajo od vseh strani in je žalostno, da jih mečejo še lastni tovariši! —

Incident zadnjega dne nam jasno kaže, kam bo morala letos kreniti izobraževalna akcija, ki hoče resnično zavzeti vse »postojanke dela« in jih držati v boju do zmage! Ob III. izobraževalnem tečaju nas bo pa veselilo, če se da tov. Ž. in Š. prilika pokazati svoja pota ne le v besedah, ampak tudi v dejanjih! Brezdvomno bo tedaj najprimernejši forum, da se tudi to »nesoglasje« razčisti.

E. V.

Splošne vesti.

— S POLNO PARO PROTI UČITELJSTVU. V rubriki »Kronika« prinašamo dobesejni ponatisk člankov, iz katerih je razvidno, kako sta se oba ljubljanska dnevnik silovito zagnala v učiteljstvo. Eden pavšalno psuje, drugi hoče izigrati našo stanovsko organizacijo v bojih dnevne politike. Izigravanje je prejasno na eni kot na drugi strani. Vsikdar smo in bomo branili svoje stanovske tovariše, nikdar pa nismo in ne bomo zagovarjali grehov posameznih, ako so ugotovljeni in dokazani. Grehi posameznikov pa ne opravičujejo blatenja vsega stanu. Odgovor na vse klevete pa prepuščamo učajnim učiteljskim društvom, ki jih pozivamo in opozarjamo na oba članka, da se bo čul tako odgovor vsega učiteljstva na brezstidno gonjo.

— Kongres vseslovanskega učiteljstva. Meseca julija se je sestal v Brnu upravni odbor vseslovanskega učiteljstva, v katerem sodelujejo predstavniki češkega, poljskega in jugoslovanskega učiteljstva. Na tem sestanku je bil določen poseben odsek za pravila, ščine in v realnih gimnazijah začetek poučevanja francoščine ali angleščine preložen do V. razreda. Ker imajo tudi realke z reformnimi realnimi gimnazijami enako štiriletno podlago, je akcija izenačenja znatno napredovala, kajti tu stoji proti sebi dve dvojici srednješolskih tipov: a) humanitarni (gimnazija in realna gimnazija) in b) realni (realka in reformna realna gimnazija). Uzakonjena bodeta torej imenovana dva srednješolska tipa, vsak z dvema panogama v štirih višjih razredih.

Za deklice se ustanovljajo v velikih mestih oddeljeno srednje dekliške šole vseh navedenih vrst, lahko pa deklice študirajo tudi na deških srednjih šolah ter tvorijo četrtino vseh srednješolskih učencev: v šol. letu 1927/28 je obiskovalo 30 dekliških srednjih šol 7671 dijakinj in deške srednje šole 15.222 dijakinj.

Vseh srednjih šol v ČSR je 297 z 102.912 dijaki. Za učiteljsko izobrazbo so skrbeli štiriletni učiteljski zavodi, ki se štejejo med srednje šole ter sprejemajo dijake iz IV. razreda srednje šole ali pa po končani meščanski šoli. Zavodi so moški, ženski in kueduka-

Je najfinejša šolska kreda, ki daleko prekaša vse impilirane tovrsne izdelke.

„JUGOKREDA“ si je na mah osvojila trg v celi državi in to vsled prvovrstne kvalitete in nizkih cen. Uporabljajte le „JUGOKREDO“, ki se naroča v vsaki množini pri centralni pisarni

„JUGOKREDE“

Ljubljana, Kongresni trg 3/1.

ki naj bi bila sestavljena do februarja 1929. V tem odseku sta po dva zastopnika vsakega združenja. — Kongres vseslovanskega učiteljskega združenja se bo vršil meseca julija 1929 v Poznanju (Poljska). — Izvršni odbor UJU opozarja društva na ta kongres z željo, da bi se ga udeležilo kolikor mogoče veliko število jugoslovanskega učiteljstva. — Da bo pa to izvedljivo, naj se pri društvih že sedaj začne zbirati poseben fond, ki bo omogočal delegatom društva udeležbo na tem kongresu.

— Vloga Izvr. odbora UJU na prosvetno ministrstvo. Izvršni odbor UJU je poslal prosvetnemu ministru posebno obširno vlogo glede absolventov višje pedagoške šole. V tej vlogi povdarja Izvr. odbor, da se je zvedelo, da namerava prosvetno ministrstvo nastaviti absolutno višje pedagoške šole na osnovnih šolah kot upravitelje — zaenkrat na vadiščah — a pozneje tudi na drugih osnovnih šolah v Beogradu — nadalje kot referente prosvetnega ministrstva itd. — Izvršni odbor naproša g. ministra, da bi se taka imenovanja ne izvršila, ker bi bilo s tem onemogočeno napredovanje in bi to povzročalo veliko razburjenje med učiteljstvom. — S tem, da bi osnovnošolski učitelj ne mogel postati referent v prosvetnem ministrstvu, šolski nadzornik ali šol. upravitelj na vadiščah, bi bile zapostavljene številne vrste odličnih prosvetnih delavcev, češ, da ne razumejo šole in njenih potreb. Če pa prosv. ministrstvo uvideva, da učitelj ne dobiva zadostne izobrazbe na učiteljski učeni, naj se mu dovoli in omogoči vstop na univerzo. — Učitelj naj tudi pri nas, po vzgledu kulturnih držav, napreduje in naj ne ostaja vse življenje v šoli, kot prostak, ki ne bi prišel vse svoje življenje do odločilne besede. — V tem smislu je bila poslana vloga na prosv. ministrstvo dne 10. sept. 1928.

— Seja ožjega sosveta pov. UJU Ljubljana se vrši v soboto 22. in 23. t. m. v Murski Soboti, kjer je istočasno tudi sestatek s predstavnikmi iz Prekmurja ter razprava specijelno o vprašanju šolstva in učiteljstva v Prekmurju.

— Kontraktualnim učiteljem. Na celjski skupščini je neki delegat prosil intervencije radi štetja službenih let onemu učiteljstvu, ki je službovalo tudi še po l. 1922. v Italiji ter je bilo šole pozneje sprejeto v našo državo. Poverjenišvo je dobilo 4. t. m. zagotovilo g. prosvetnega ministra, da ne bodo službeno leta nikomur in v nikakem slučaju propadla ter da so le formalnosti radi dosega državljanstva vzrok, če to vprašanje ni že doslej povsem rešeno.

LISTEK.

Češkoslovaško šolstvo.

(Dalje.)

Za slaboumne učence se ustanovljajo pomožne šole in razredi. Za gluhone, slepe in telesno slabe so ustanovljeni posebni zavodi, kjer so tudi vedno šole za dotične otroke. Za take otroke je sedaj skupno 74 šol z 4351 učenci. Poleg teh sta v mestih 102 pomožna razreda. Ministrstvo prosvete je pripravilo načrt zakona, s katerim se razmere tega šolstva upravljajo trajno.

V mestih se ustanovljajo materinske šole za otroke predšolske starosti od 3.—6. leta. Takih zavodov je 1584 z 99.134 otroci. Tudi o tej panogi vzgoje je že izdelan načrt zakona, glasom katerega bi nosile občine glavne izdatke za javne materinske šole.

Narodne šole, t. j. osnovne in meščanske z izjemo manjšinskih šol, vzdržujejo posa-

mezne dežele (provincije). Te plačujejo z državnim subvencijo učitelje, medtem ko izdatke za stvarne potrebe in šolska poslopja krijejo občine. Samo na Slovaškem izdržuje javne šole država ali pa država podpira javne cerkvene šole. Privatnih šol (samostanskih in dr.) je v ČSR malo.

Srednjih šol so v ČSR dosedaj štiri tipi: 1. klasične gimnazije z latinščino od I. in grščino od V. razreda, 2. realne gimnazije z latinščino od I. in s francoščino ali angleščino od V. razreda, 3. reformne realne gimnazije z angleščino ali francoščino od II. z latinščino od V. in z nadaljnjim modernim jezikom (angleščino, italijanshino ali kakim slovanskim jezikom) od VII. razreda, 4. realke z poučevanjem tehnične smeri in s francoščino ali angleščino od II. razreda. Te šole trajajo osem let, realke imajo 7 razredov, imajo pa biti podaljšane v osemrazredne.

Reforma srednjih šol je bila deloma izvedena l. 1927. z novimi učnimi osnovami, ki so ustvarile skupno štiriletno podlago za klasične in realne gimnazije s tem, da je bil v klasičnih gimnazijah začetek poučevanja gr-

ni. Nekateri imajo enoletne kurze za abiturijente srednjih šol, ki hočejo postati učitelji, ali dvoletne oddelke za učiteljice domačih ved (skupno 11) ter kurze za vzgojiteljice materinskih šol (skupno 8). Vseh 65 učiteljskih zavodov je skupno štelo 7735 učencev. Študij na njih je končal z izpitom učiteljske zrelosti.

Po dveletni efektivni učiteljski službi po loži učitelj izpit za učiteljsko usposobljenost, ki je potreben za dosego definitivnega mesta.

Učitelji meščanskih šol lahko postanejo učitelji osnovnih šol tedaj, ako po šolski službi, trajajoči najmanj 30 mesecev, položijo poseben izpit iz enega sledečih treh strok: gramatično-historične, matematične, prirodoslovske ali tehnične.

Učiteljstvo stremi že od začetka obstoja republike za visokošolsko izobrazbo ter je ob lastni pomoči ustanovilo v Pragi in Brnu šole visokega pedagoškega študija, kjer predavajo univerzitetni profesori ob sobotah in nedeljah, tako da so šole pristopne tudi podeželskim učiteljem.

(Konec prihodnjic.)